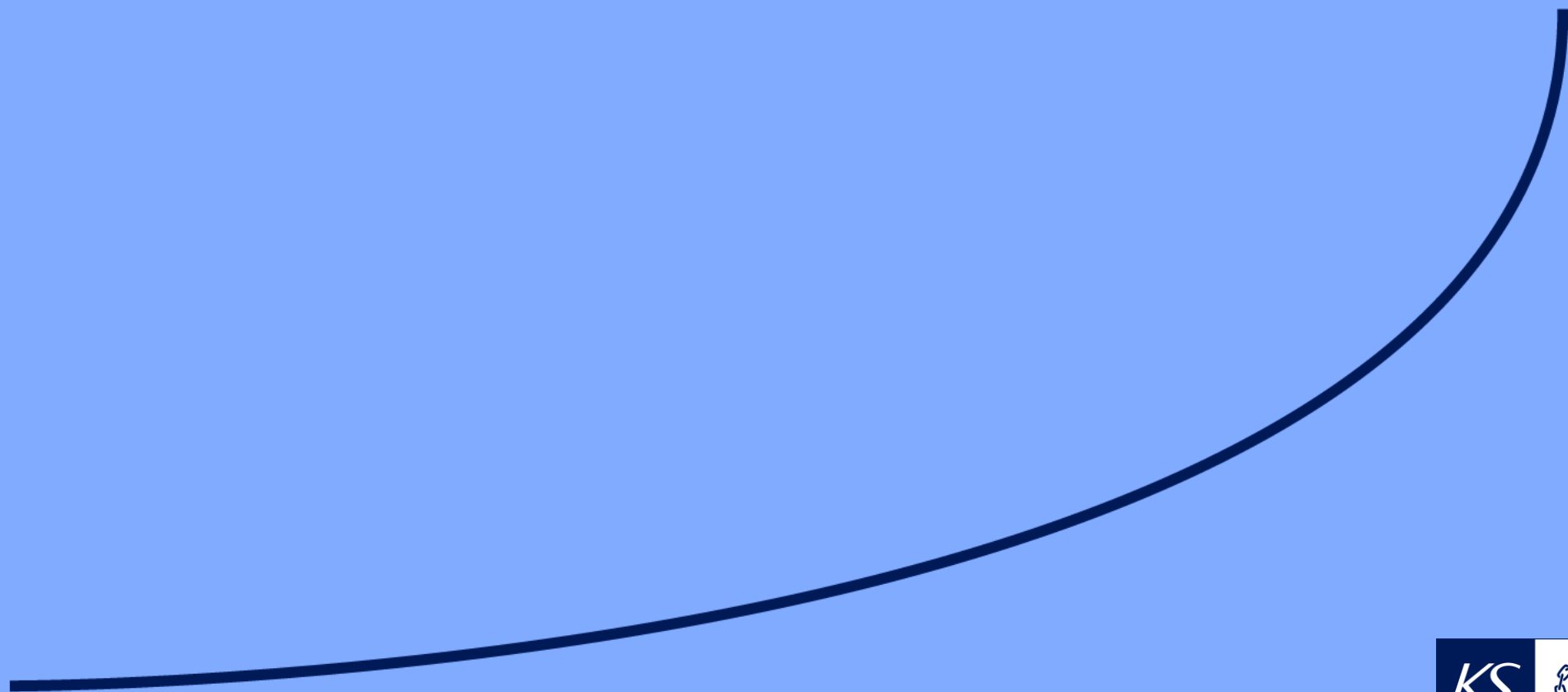

KS Folkevalgtprogram

27

23

Først og fremst;
Gratulerer med
valget!

23 ~ 27

Og med 300 års byhistorie å bygge på

Inkluderende lekent solid

KS utsendte....

KS – Kommunesektorens organisasjon

Våre roller

Interessepolitisk aktør

KS

Arbeidsgiverorganisasjon

Utviklingspartner

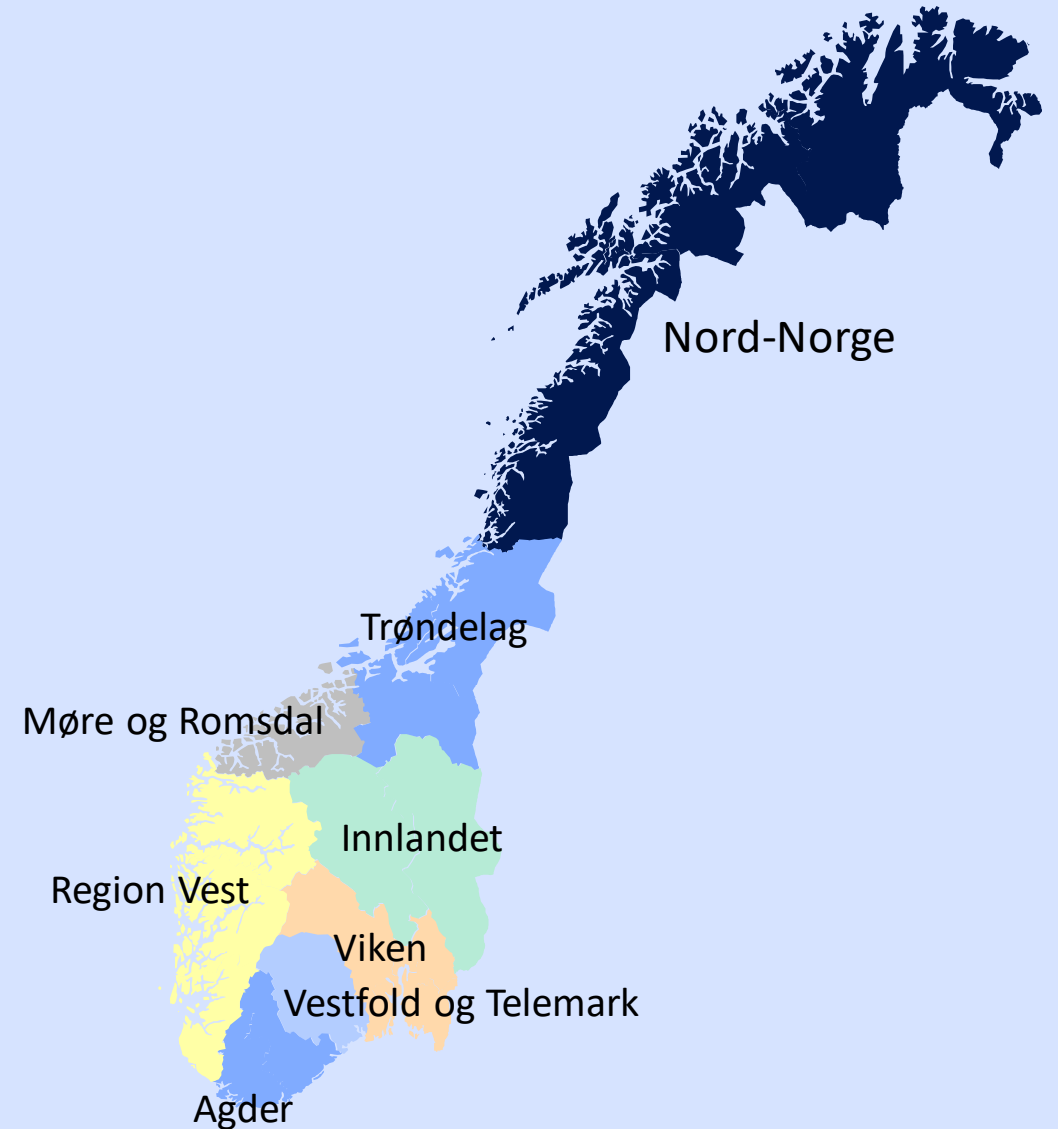
Innspill til KS' posisjoner

- God forankring er viktig for å lykkes.
- KS ber om innspill basert på egne analyser og vurderinger.
- En god forhandlingsløsning skal favne alle parters prioriteringer.

Tilstede i hele landet

- KS er delt inn i åtte regioner i Norge
- Totalt 14 fylkeskontorer
- Kommunenes Hus i Oslo
- Europakontor i Brüssel

Dette er region Agder

- 6 ansatte - kontor i Kristiansand sammen med 2 KS advokater.
- Høstkonferansen og strategikonferanse er viktige møteplasser
- #Vårtagder – vårt bidrag

Hva kan vi bidra med?

- #Vårtagder
- Samhandlingsmodell
- Arbeidsgiverrollen
- Helse og velferd
- Oppvekst
- Klima og miljø
- Forskning og utvikling (FoU)
- Bærekraft
- Kultur
- Innovasjon
- Arbeidsrettslige forhold og andre juridiske problemstillinger
- Medlemsservice

Hvordan kontakte oss?

Hvem vi er og hvilken kompetanse vi har,
finder dere her:

KS.no:

[\(KS Agder\) - Ansatte og kontaktinformasjon – KS](#)

Følg oss på:

[\(KS Agder\) - Facebook](#)

[\(KS Agder\) - YouTube](#)

Inkluderende lekent solid

Dagens temaer

Dag 1

1. Bli kjent – mangfoldets nødvendighet
2. Kommunens samfunnsoppdrag
3. Hva innebærer det å være folkevalgt?
4. Samspillet de folkevalgte imellom

Dagens temaer

Dag 2

6. Dette er vår kommune

7. Samspillet med administrasjonen

5. Samspillet med lokalsamfunnet

Pauser underveis – lunsj kl 12:00

Ulikhetens nødvendighet

Kommunestyret skal lede kommunen i fire år.

Dette er en bolk der vi skal bli bedre kjent med kollegiet og de folkevalgtes bakgrunn.

Hvem er du?

- Navn, yrke, parti
- Hvilken sak brenner du for i denne kommunestyreperioden?

23

27

Pause

Dette er kommunen

1

Kommunesektorens samfunnsoppdrag

[Link til filmen](#)

Kommunens oppgaver og roller

- Være en demokratisk aktør
- Yte offentlige tjenester
- Drive samfunnsutvikling
- Utøve myndighet

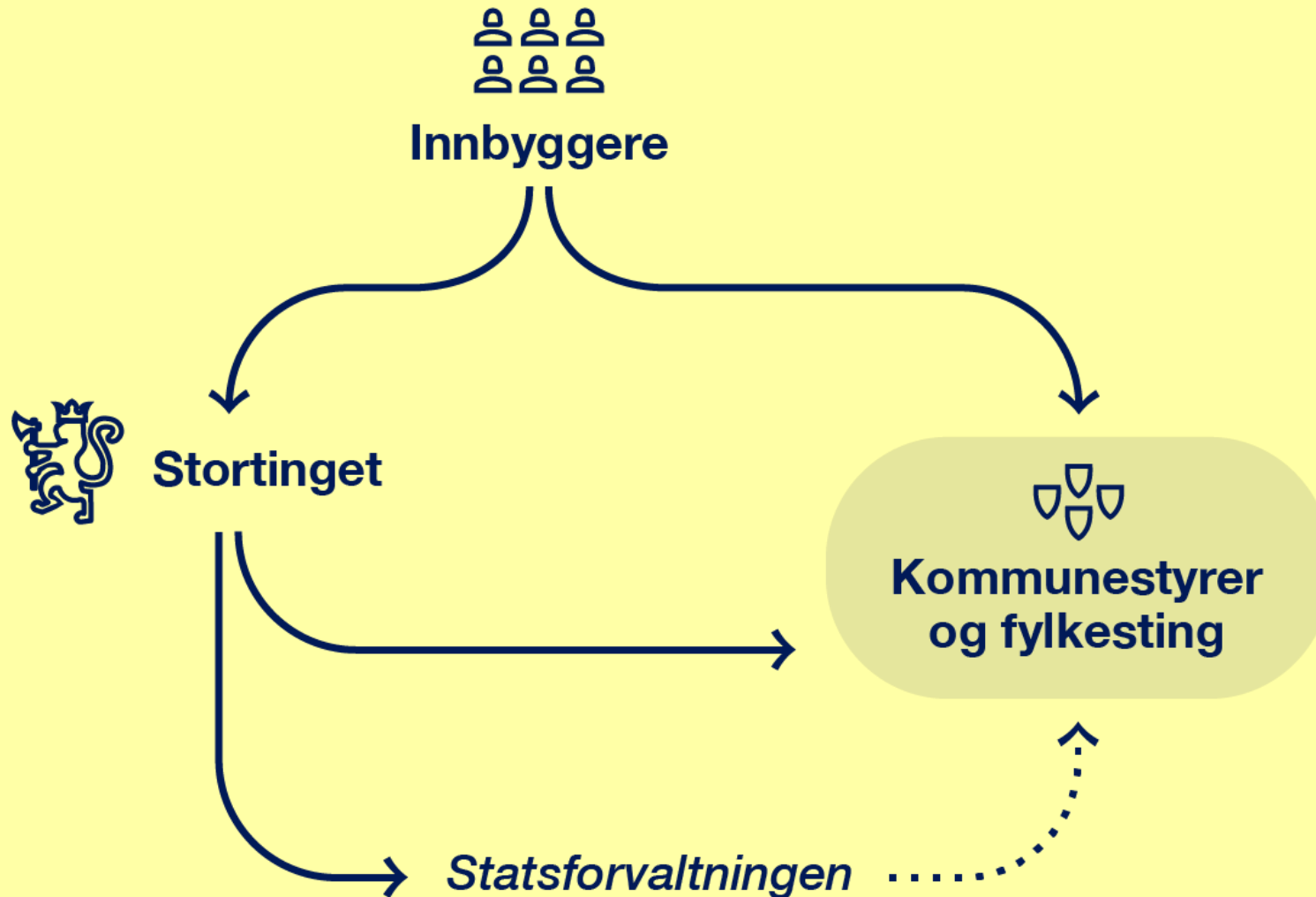
Arbeidsgiver for de ansatte

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Slik styrer Stortinget kommunene og fylkeskommunene

Inkluderende lekent solid

**Hva innebærer det å
være folkevalgt?**

2

De folkevalgtes roller

Ordførers rolle

- Kommunens fremste folkevalgte
- Ansvar for den politiske arenaen
 - Møteleder
 - Setter dagsorden for politisk arbeid
- Hovedkontakt til kommunedirektøren
- Kommunens ansikt utad, døråpner
- Kan få myndighet til å treffe vedtak i hastesaker og i ikke-prinsipielle saker
- Kan få myndighet til å opprette utvalg
- Har tale- og forslagsrett i alle folkevalgte organer unntatt kontrollutvalget
- I kontrollutvalget har ordfører kun møte- og talerett

23 ~ 27

Ombudsrollen

Ombudsrollen

Knut sitter i kommunestyret. Han har gjennom hele sitt liv vært opptatt av barn og unge og deres oppvekstsvilkår i kommunen, og er aktiv på talerstolen om dette temaet.

Nylig fikk Knut en telefon fra en bekymret forelder. Hun hadde over tid reagert på oppførselen til sønnens klassekamerat og sønnen fortalte at klassekameraten sier at det til tider er vanskelig hjemme.

Det hele toppet seg da hun kom over en facebook-tråd der kommunens barneverntjeneste ble heftig diskutert og enkeltfamilier skildres på en slik måte at hun gjenkjente hvem det var snakk om. Det var klassekameratens familie.

Ombudsrollen, forts

Også blant de unge blir denne familien diskutert, på en lukket snapchat-gruppe. Den bekymrede moren ber Knut gjøre noe med saken.

Knut tar saken i egne hender og undersøker nærmere hva dette dreier seg om. Han snakker med flere bekjente og foreldre som forteller om en maktsyk og inkompetent barnevernsleder.

På Facebook kaster Knut seg på diskusjonen og forteller om de historiene han har hørt og at han har full sympati for de familiene som må oppleve dette brutale inngrepet i livene deres. Her må noe gjøres!

Hvordan kan Knut engasjere seg i slike saker?

Sykehjemsplass

I lokalavisa kan vi lese om 90 år gamle Sverre som har fått avslag på sjukehjemsplass i kommunen, selv om både han og hans nærmeste familie mener han ikke kan ta vare på seg selv.

Etter et fall i hjemmet, for andre gang på kort tid, rant begeret over for barna hans og de delte et bilde av sin skadede far på Facebook. Siden har det haglet inn med reaksjoner mot kommunen.

Også de folkevalgte i kommunen har kritisert beslutningen og ber nå kommunedirektøren rette opp saken. Kommunedirektøren påpeker at de har fulgt de vedtatte tildelingskriteriene for sykehjemsplass, men har samtidig forståelse for Sverre og familiens situasjon.

Hvordan skal folkevalgte forholde seg hvis de er uenige i administrasjonens vedtak?

Arbeitsgeberrollen

Kommunestyret som kollegium
har det øverste
arbeidsgiveransvaret for alle
ansatte i kommunen

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?

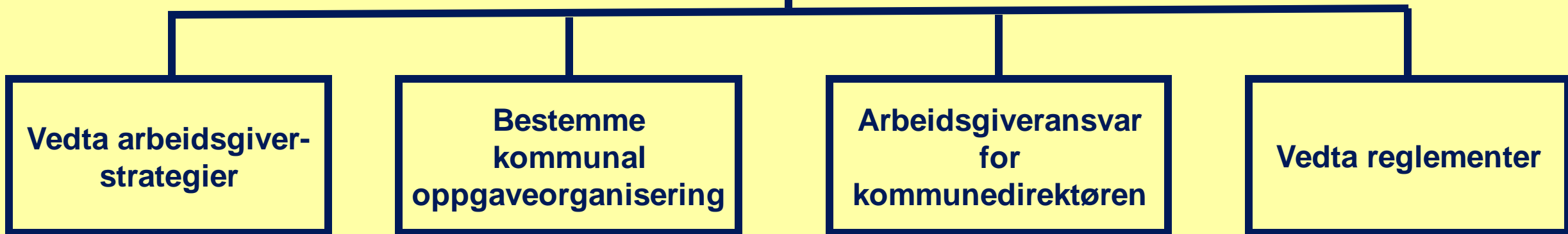
[Lenke til filmen](#)

Etter å ha sett filmen:

Hvilke tanker gjør du deg om
kommunestyrets
arbeidsgiverrolle?

Hva innebærer kommunestyrets arbeidsgiverrolle?

KS anbefaler:

KS vil anbefale at det delegeres i størst mulig utstrekning til kommunedirektøren å bestemme antall stillinger og type stillinger innenfor det enkelte arbeidsområde så lenge dette ligger innenfor budsjett.

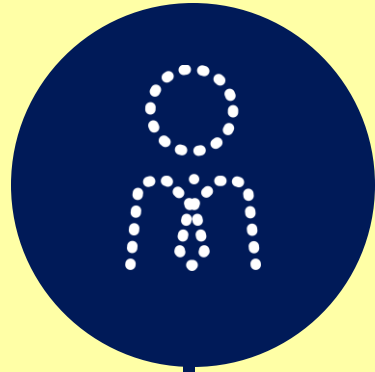
Partssammensatt utvalg

- Obligatorisk
- Representanter for arbeidsgiver og arbeidstakere
- Kommunens arbeidsgiverpolitikk
- Løpende personalansvaret ligger etter loven til kommunedirektøren

Kommunedirektøren har det løpende arbeidsgiveransvaret

Ansette,
suspensjon,
oppsigelse
og avskjed

Innvilge /avslå
permisjons-
søknader

Lede den
samlede
administrasjonen

Oppfølging av
sykefravær

Fastsette lønn

Arbeidsgiveransvaret for kommunedirektøren

- Kommunestyret er arbeidsgiver for kommunedirektøren
- Ordfører et særlig ansvar, men må sikre bred forankring i kommunestyret
- Oppfølging av arbeidsgiveransvaret er viktig for å bygge tillit, få til et godt samspill og forebygge konflikter

23 ~ 27

23

27

Lunsj

Styringsrollen

Kommuneplanen – et godt politisk styringsverktøy

- Overordnet og strategisk
- Veivalg og satsinger for kommunen
- Bør vedtas tidlig i perioden slik at vedtatt politikk kan realiseres
- Gir føringer for administrasjonen og andre planer
- Kobling til økonomiplanen

“Vi skal vokse gjennom samarbeid og attraktivitet.”

- Organisasjonsutvikling
- Samfunnsutvikling
- Helse og omsorg
- Oppvekst

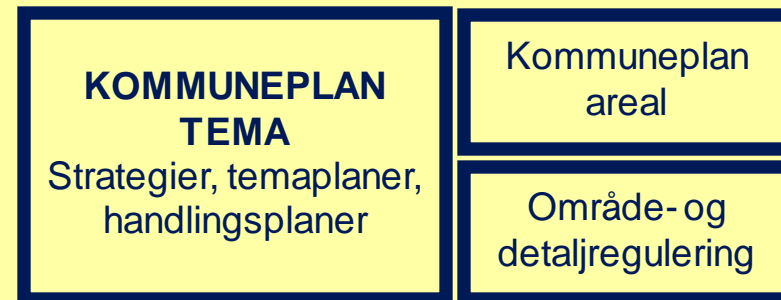

Sammenhengene i det kommunale plansystemet:

Strategisk

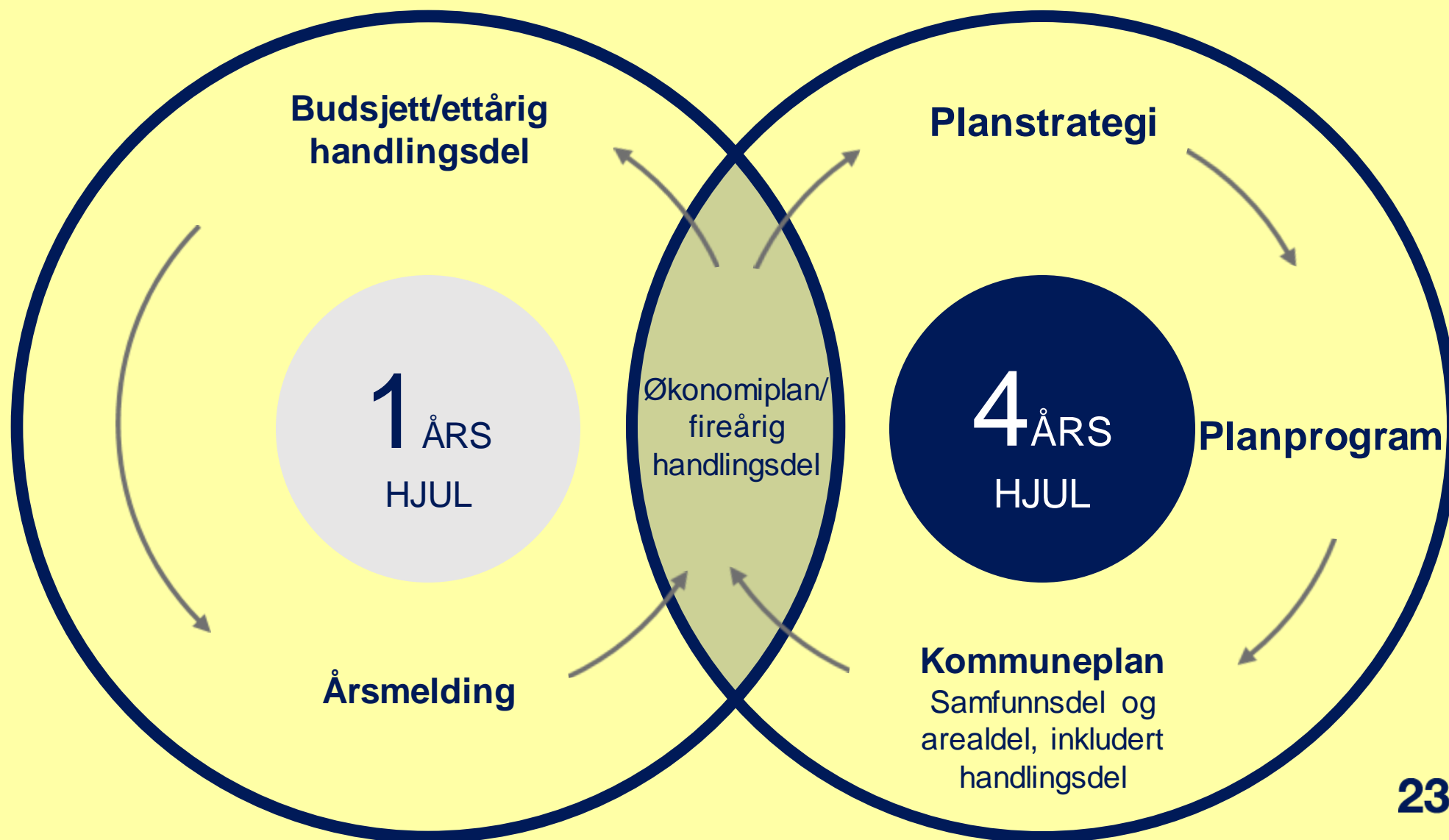
Strategisk utdyping
Delmål og tiltak

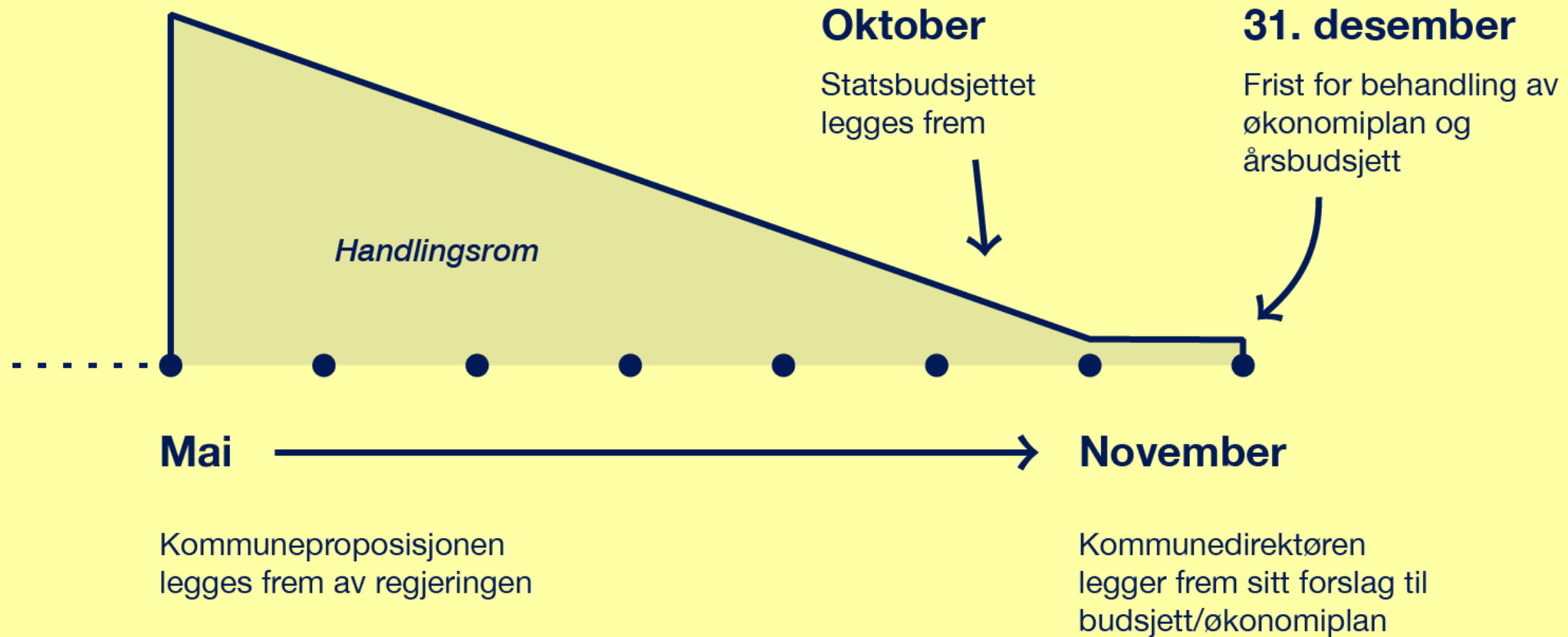
Prioritering

Planleggingshjulet

Handlingsrommet er størst når du starter tidlig

Frie inntekter

Skatteinntekter

(40 %)

Rammetilskudd

(32 %)

Bundne inntekter

**Egenbetalinger
og gebyrer**

(14 %)

**Øremerkede
tilskudd**

(6 %)

I tillegg:

Momskompensasjon

Andre inntekter (renter og utbytte)

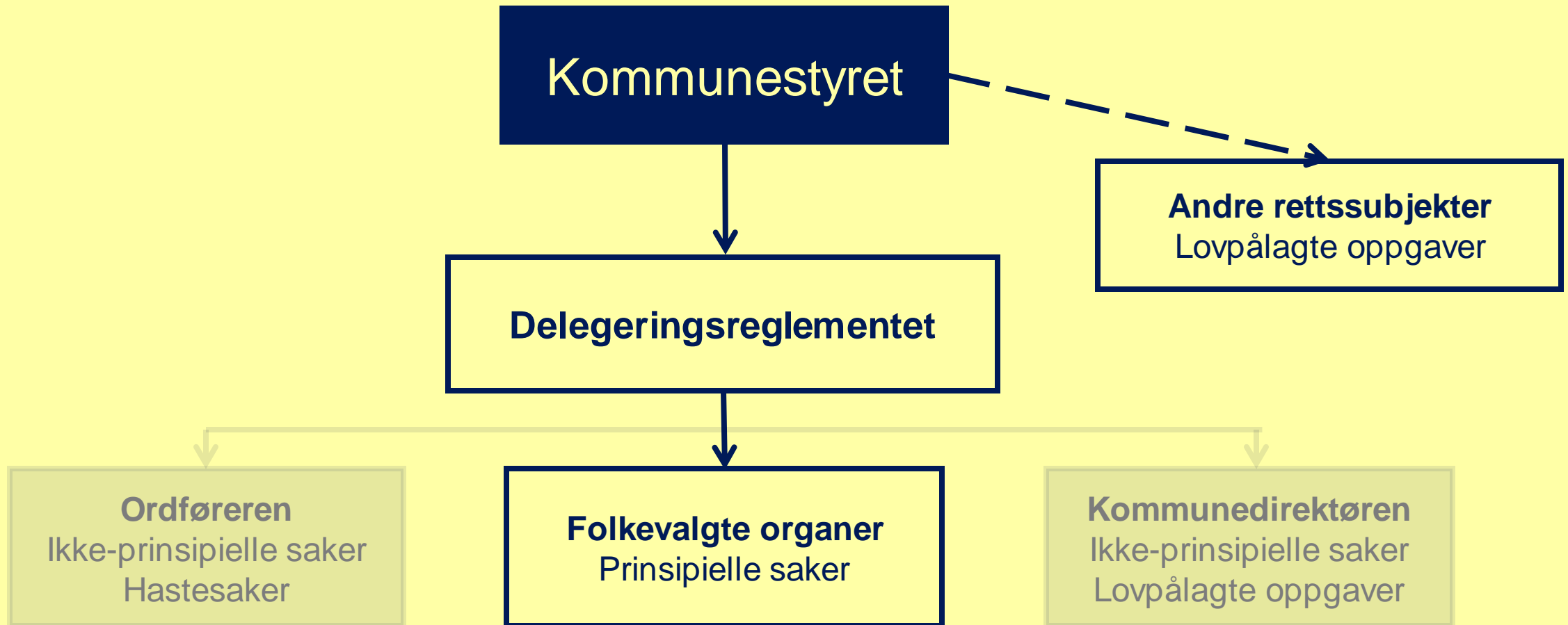
Fra innbyggerne

Fra staten

23 ~ 27

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar

Inkluderende lekent solid

Hvordan ta folkevalgt lederskap?

Hvordan få en sak på dagsorden?

- Rette en forespørsel til lederen i møtet
 - Spørsmål
 - Interpellasjon
 - Muntlig spørretime
- Fremme alternative forslag til vedtak
- Kreve å få en sak på saklista, ekstra kommunestyremøte
- Verbalforslag til budsjettet
- Kommunestyret/utvalgene som politiske verksteder

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

Diskusjonsoppgave

Hva er de tre viktigste områdene kommunestyret bør arbeide med de kommende fire årene?

Gå inn på www.menti.com og tast inn koden XXXXXX

Diskusjonsoppgave

Administrasjonen diskuterer:

Hvordan kan vi legge til rette for at de folkevalgte kan ta lederskap?

Inkluderende lekent solid

Etikk

Hva er rett og galt?

- Etikk er læren om moral
- Hvordan **bør** en handle
- Sentrale begrepspar:
 - Rett og galt
 - Tillatelig og utillatelig
 - God og dårlig
- For oss i kommunal sektor;
 - Hvordan bør vi handle/opptre for å opprettholde tilliten

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Folkevalgt på sosiale medier

- Vi er folkevalgte hele døgnet – hva innebærer det?
- Hvordan omtaler du andre?
- Hvordan håndterer vi usakligheter mot andre folkevalgte?

Rødt eller grønt lys?

Del 1

En stor bedrift i kommunen feirer jubileum og inviterer samarbeidspartnere/kontakter til festmiddag bekostet av bedriften. Bedriften inviterer også kommunens formannskap med ledsagere til middagen. Ordfører, varaordfører og flere andre takker ja til invitasjonen.

Er det greit eller ikke greit?

Rødt eller grønt lys?

Del 2

Den samme jubilerende bedriften har også virksomhet i Oslo. Bedriften inviterer flere næringslivsledere i kommunen samt ordfører og varaordfører med på Oslo-tur med en times orientering om denne virksomheten og deretter landskamp i fotball på Ullevål stadion med middag i VIP-lokaler. Ordfører og varaordfører takker ja til invitasjonen, men betaler reisen selv.

Er det greit eller ikke greit?

Rødt eller grønt lys?

Del 3

Uka etter Oslo-turen får ordføreren en henvendelse om at den samme bedriften ønsker å sette opp et nytt bygg på en tomt som delvis er dyrkbar mark, noe som krever dispensasjon fra kommuneplanen, samt tillatelse til omdisponering etter jordloven. Ordføreren svarer at hun vil få i stand et møte mellom bedriften, administrasjonen og hun selv for å se på mulighetene.

Er det greit eller ikke greit?

Kritikk av kommunalt ansatte

En folkevalgt som sitter både i formannskap og kommunestyre har gjennom lang tid skrevet kritiske leserinnlegg på sosiale medier om en navngitt leder i kommunen.

I det etiske regelverket for folkevalgte presiseres det særskilt at de har et ansvar som arbeidsgiver og at kritikk av administrasjonen skal gå gjennom kommunedirektøren.

Kritikk av kommunalt ansatte, forts

Vedkommende sier at han uttaler seg som privatperson, ikke som folkevalgt, og at dette handler om retten til ytringsfrihet.

Kan en folkevalgt tre ut av rollen som folkevalgt og si at han kritiserer den kommunalt ansatte som privatperson?

Hvordan kan eventuelt kritikk av kommunalt ansatte tas opp av folkevalgte?

Inkluderende lekent solid

Habilitet

Inhabilitet

- Det kan være fare for at du vil opptre partisk
- Det er av stor betydning at folk har tillit til at folkevalgte opptrer upartisk
- Beskytter den enkelte folkevalgte mot utilbørlig press utenfra
- Ikke noe bekvemmelighetsflagg

Habil eller inhabil: hvilke regler gjelder?

Forvaltningsloven

- Automatisk inhabil
 - Part i saken
 - Nært slektskap/familie
 - Verge/fullmektig
 - Leder, styremedlem, bedriftsforsamling
- Andre særegne forhold
 - Fordel, tap, ulempe for en selv eller nære/kjære

Kommuneloven

- Som ansatt forberedt eller truffet vedtak i en sak
 - Inhabil i behandling av saker og klager
 - Habil i behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi mv.
- Habil ved valg, fastsette godtgjøring ol.
- Fritak av personlige grunner

Hvordan håndtere habilitet?

- Medlemmet har selv plikt til å vurdere sin egen habilitet
- Organet selv som avgjør, den som skal vurderes kan forklare seg, men ikke delta i debatten eller avgjørelsen
- Avgjørelse kan være gjenstand for lovlighetskontroll
- Hva gjør dere i gruppens behandling av den samme saken?

Foto: Mostphotos

Case om habilitet

I en årrekke har LMB AS kjørt rutetransport mellom Lillevik og Mellomvik kommuner. Selskapet eies av kommunene som har en like stor andel hver.

Etter en anbudsrunde, som omfatter strekningene der LMB opererer, vinner et annet selskap – Sandvikbussene – anbudsrunderen.

Kommunestyret vedtar å avvikle LMB, men alle ansatte vil bli overført til det nye selskapet, med unntak av daglig leder.

Case om habilitet, forts

Under behandlingen av saken i kommunestyret ber Peder Ås kommunestyret vurdere hans habilitet. Han er daglig leder av LMB.

Det gjør også Kåre Sand, han har nemlig kjørt buss for LMB og er nå ansatt i Sandvikbussene.

Er Peder Ås habil eller inhabil?

Er Kåre Sand habil eller inhabil?

Kunstgress

Peder Ås sitter i Lillevik kommunestyre. Han har en sønn på 11 år som spiller aktivt fotball i kommunens eneste fotballklubb.

Kommunestyret har til behandling et forslag om å bygge ny kunstgressbane til fotballklubben.

Naboene påklager vedtaket og hevder Ås er inhabil.

Er Peder Ås inhabil?

Skjenketider

Endelig har det skjedd!

Det har kommet nye eiere til ærverdige Sandvik hotell, som har ligget brakk de siste 10 årene. De nye eierne ønsker å utvide tilbudet til både innbyggerne i Sandvik kommune og den store tilstrømmingen av hyttefolk og båtturister.

Som en del av utvidelsen søker hotellets eiere om utvidet skjenketider for hotellet. I Sandvik er det tett bebyggelse, og mange beboere i nærheten vil bli berørt dersom hotellet utvider skjenketiden.

Skjenketider, forts

En av kommunestyrets medlemmer har også planer om å kjøpe nabotomta til hotellet. Denne tomta grenser til hotellet og avstanden til hotellets uteterrasse er kun 15 meter.

Er representanten som har planer om å kjøpe nabotomta habil til å være med å behandle saken om utvidet skjenketid til hotellet?

23

27

Pause

Inkluderende lekent solid

Samspillet de folkevalgte imellom

3

Politisk kultur kan være så mangt

Foto: UK Parlament/Mark Duffy
[Lenke til filmen](#)

Foto: Peter Mydske/Stortinget

Hva skaper trivsel og motivasjon?

- Folkevalgte trives best dersom:
 - debatten er god
 - det er klare politiske skillelinjer
 - rollen som folkevalgt er klar
 - det er et godt samarbeidsklima
 - det er lett å sette dagsorden
 - vervet ikke er alt for tidkrevende
 - ... og de får utnyttet handlingsrommet

Hva kan påvirke kulturen i kommunestyret?

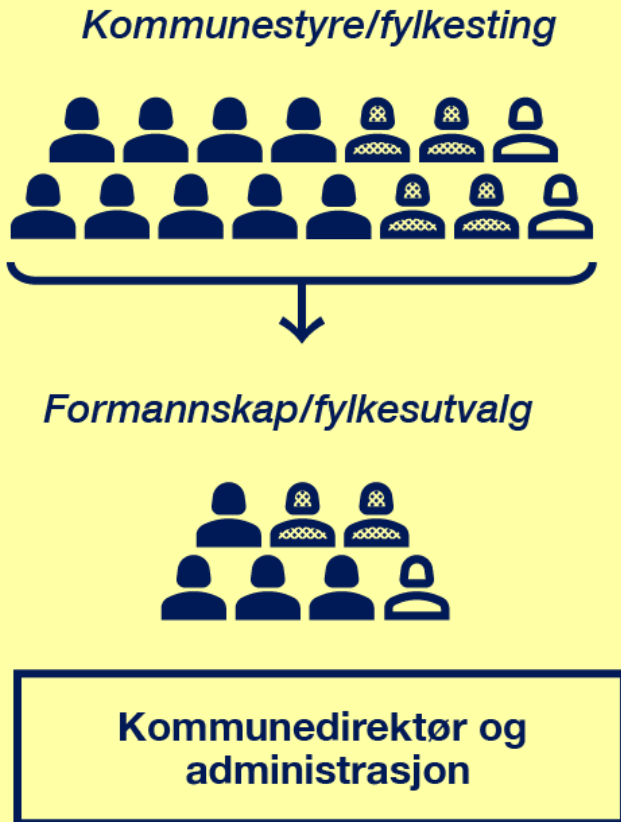
- Politisk klima
- Rolleklarhet
- Informasjon
- Ordfører/møtelederens rolle
- Saksbehandlingsregler i folkevalgte organer
- Politisk organisering
- Fysiske rammer

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

Formannskapsmodellen

- **Ideal: Kompromiss og enighet**
- **Formannskapet speiler kommunestyrets sammensetning**
- **Kommunedirektøren er ansvarlig for å utrede saker**

Men klarer vi å leve opp til idealet?

- «Posisjon» og «opposisjon»?
- Gruppemøter – avgjøres mye på bakrommet?
- Streaming – snakker til et publikum?
- Kommuneloven – setter begrensninger på samhandling?

Refleksjonsoppgave

Hvordan kan man oppnå dialog og felles løsninger på tvers av politiske skillelinjer?

Gruppemøter

Hvordan vil vi ha det i vårt kommunestyre, og hva er vårt bidrag?

Dere skal forberede et innlegg på max 2 ½ minutt som skal holdes på talerstolen

Diskusjonsoppgave

Administrasjonen diskuterer:

Hva kan vi gjøre for å legge til rette for en god kultur i folkevalgte organ?

Diskusjonsoppgave

Hvordan kan administrasjonen legge til rette for gode, politiske prosesser?

Inkluderende lekent solid

Neste samling...

En samtale med ordfører og kommunedirektør

23

27

Takk for i dag

«Lyset i trappa»

Tema dag 1

1. Bli kjent – mangfoldets nødvendighet
2. Kommunens samfunnsoppdrag
3. Hva innebærer det å være folkevalgt?
4. Samspillet de folkevalgte imellom

Inkluderende lekent solid

Dagens temaer

Dag 2

6. Dette er vår kommune
7. Samspillet med administrasjonen
8. Samspillet med lokalsamfunnet
9. Kommuneplanen
10. Åpen post og veien videre

Pauser underveis – lunsj kl 12:00

23 ~ 27

Dette er vår kommune

6

Kommunedirektøren og ledergruppen

23

27

Pause

Samspillet med administrasjonen

7

Ett lag med felles oppdrag – ulike roller

Folkevalgte må spille på lag med administrasjonen for å løse kommunens samfunnsoppdrag.

Et godt samspill krever gjensidig respekt og aksept for hverandres roller. Tillit er helt sentralt.

Spill hverandre gode!

Kommunestyrets oppgaver og ansvar

Kommunestyret er det øverste organet i kommunen

Kommunestyret treffer vedtak på vegne av kommunen

Kommunestyret kan delegerere myndighet til å treffe vedtak til andre folkevalgte organer, ordføreren eller kommunedirektøren

Kommunedirektørens oppgaver og ansvar

Lede den samlede administrasjonen

Utrede saker som skal behandles i folkevalgte organer

Iverksette vedtak

Internkontroll og rapportering

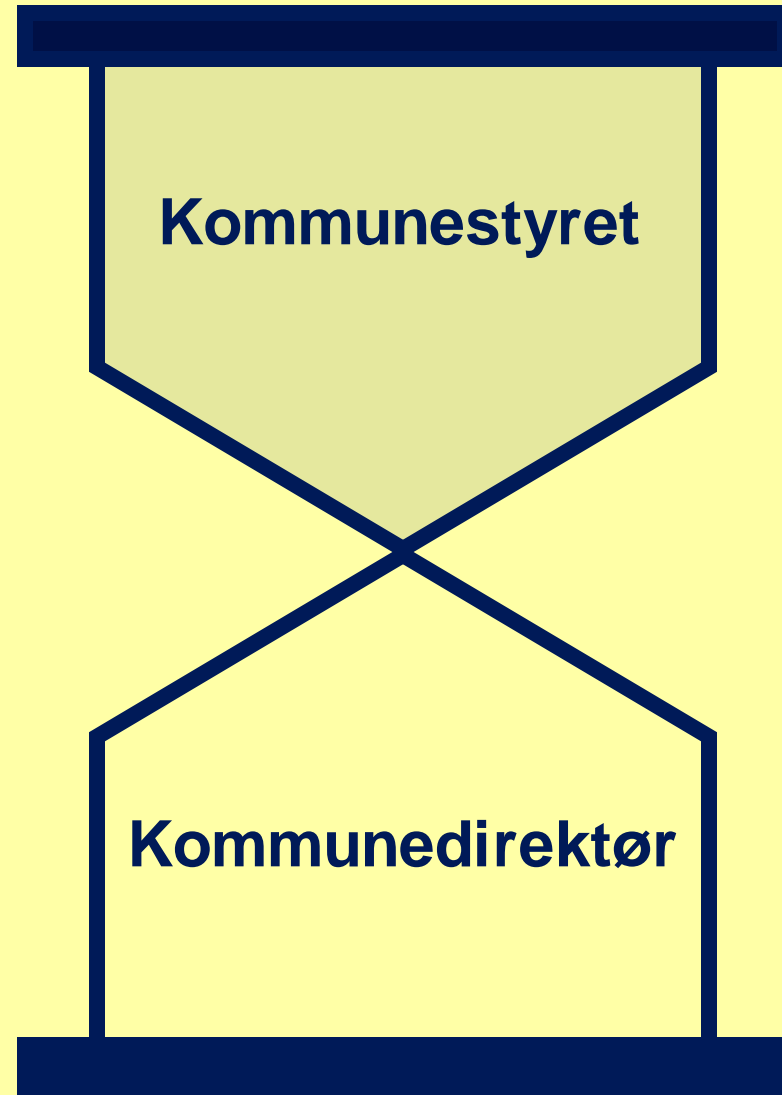
Kommunedirektørens lederrolle

Kommunedirektøren har et drifts- og samordningsansvar for

- tjenesteutvikling
 - organisasjonsutvikling
 - samfunnsutvikling
 - økonomistyring
- } Etter mål som kommunestyret setter

Ledelse handler også om å lage større prosesser og legge til rette for mestring, motivasjon og utvikling av kompetanse.

Noen ganger er skillet tydelig

På andre områder kan skillet være mer utydelig

Kommunestyret

Kommunedirektør

23 ~ 27

Tiltak for god samhandling

- Godt politisk klima
- Omforent rolleforståelse
- Evalueringer av delegerings- og innstillingsreglement
- Gode rutiner for rapportering
- Når skal folkevalgte involveres?
- Tydelige vedtak
- Åpne samtaler mellom de folkevalgte og administrasjonen
- Samme informasjon til alle folkevalgte til samme tid

23 ~ 27

Foto: Siv Dolmen

Case – Folkevalgte på institusjonsbesøk

Under valgkampen i Sandvik ble kommunens demenstilbud et mye diskutert tema. En politiker ønsket å reise ut til Sandviktunet demensbolig, for å tilegne seg mer kunnskap og forståelse for tjenestens utfordringer og behov.

Vel fremme fikk hun beskjed fra virksomhetslederen at han ikke hadde myndighet til å gi tillatelse til besøk, og fikk derfor ikke slippe inn.

- Jeg som politiker må kunne gå hvor jeg vil, snakke med hvem jeg vil, uten at kommunedirektøren skal ha en finger med i spillet. Dette handler om ytringsfrihet!, skriver hun opprørt på sin facebook-side.

Case – Folkevalgte på institusjonsbesøk, del 2

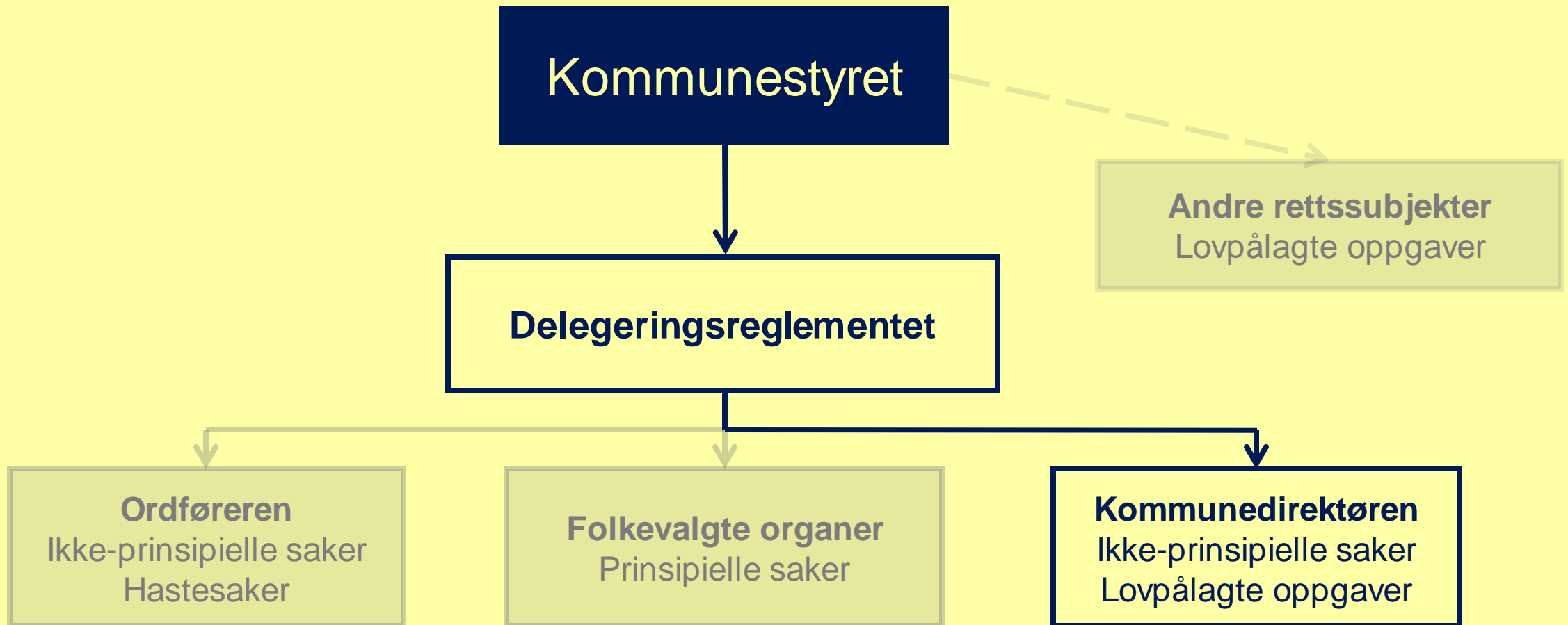

Kommunedirektøren på sin side viser til reviderte retningslinjer der det står at politikerbesøk skal avklares med kommunalsjef eller kommunedirektøren. Dette regelverket gjelder også for folkevalgte i kommunen.

Hvordan ville dere ha håndtert denne saken?

Kan folkevalgte besøke institusjoner og andre tjenestetilbud uten tillatelse?

Delegering gir tydelige oppgaver og ansvar

Forventningsavklaring

Folkevalgte

Hvilke forventninger har vi til administrasjonen for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Administrasjonen

Hvilke forventninger har vi til de folkevalgte for å få til et godt samarbeid?

Bli enig om tre punkter som kan løftes i plenum

Samtale mellom ordfører og kommunedirektør

23

27

Lunsj

Samspillet med lokalsamfunnet

Utfordringer for kommunal sektor

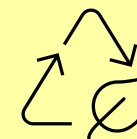
Mangel på kompetanse og arbeidskraft

Trangere økonomi krever tøffere prioriteringer

Demokratiet under press

Kort tid på å kutte klimautslipp og sikre naturmangfold

Økt helse- og omsorgsbehov

Digitaliseringsarbeidet er for lite samordnet

Flere står utenfor arbeids- og samfunnslivet

Økende risiko for kriser og uønskede hendelser

Dere er ikke alene om å skape et godt lokalsamfunn. Men dere har et særlig ansvar som folkevalgte.

23 ~ 27

Foto: Shutterstock

Hvorfor + hvem + når = hvordan

Hvorfor involvere lokalsamfunnet?

- Informasjon
 - for bedre beslutninger
- Forankring og tillit
 - ved å lytte, ta hensyn til, beslutte
- Læring
 - ut fra ønsker og behov, og for å foreta prioriteringer

Hvem skal involveres?

- Svaret vil ofte variere fra sak til sak
- Noen vedtak berører enkeltgrupper spesielt sterkt
- Oppsøk innbyggerne der de er
- Deltakelsen må skje på innbyggernes premisser
- Unngå «ekkokamre»

23 ~ 27

Foto: Terje Lien

Når skal involveringen skje?

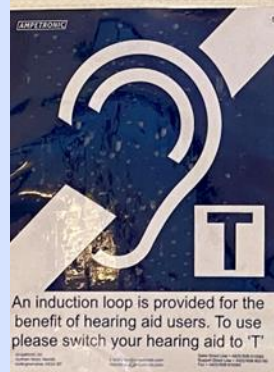
- Tidspunkt er avhengig av formål
- Hvor grundig trenger saken å være utredet før innbyggerne skal mene noe om den?
- Muligheten for å påvirke er større tidlig i en beslutningsprosess

Hvordan involvere?

- Informer om politiske saker
- Be om innspill
- Bruk medvirkningsrådene aktivt
- Være pådriver for innbyggermedvirkning i kommunen

23 ~ 27

Foto: KS

Kommunestyresal 337

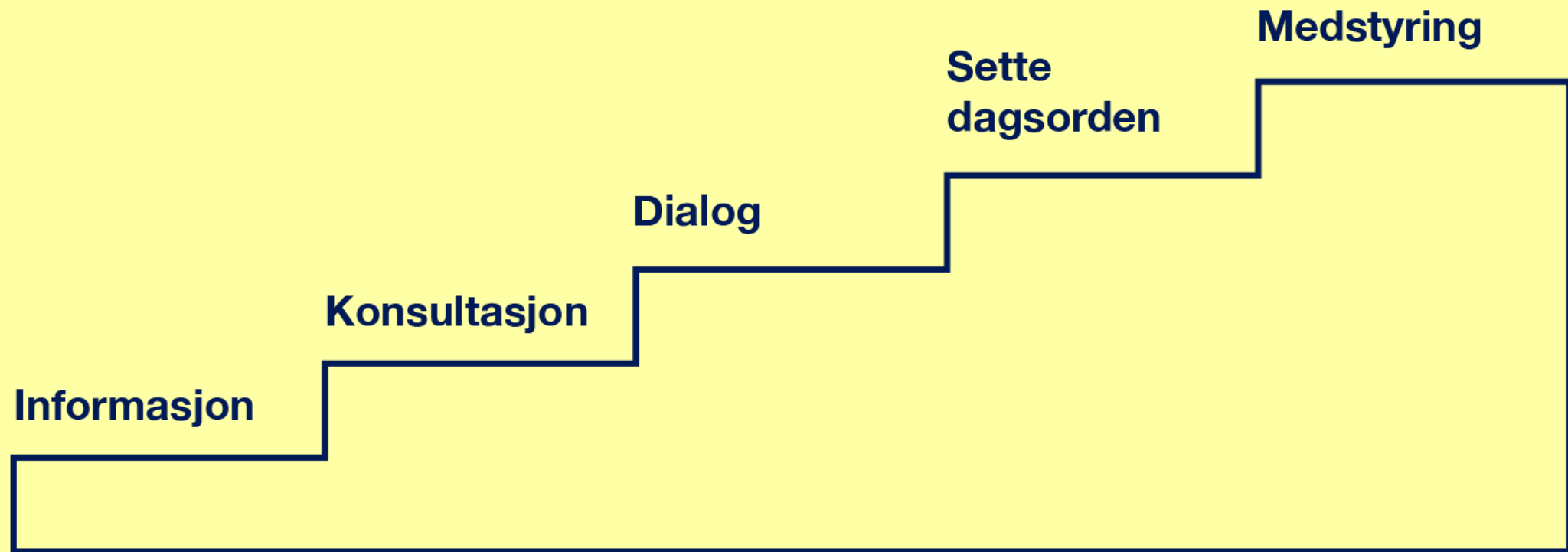
Diskusjonsoppgave

Kommuneloven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv **innbyggerdeltakelse**.

Hvilken rolle ønsker kommunestyret å ta? Hva kan administrasjonen bidra med?

Skaper det noen utfordringer for deg som folkevalgt å delta aktivt i innbyggerdialogen?

Deltakelsestrappa

Gode råd er godt å ha!

- Utnytt kunnskapen og kompetansen i rådene:
 - Eldrerådet
 - Rådet for personer med funksjonsnedsettelse
 - Ungdomsråd
- Spill rådene gode!

Dilemmaer

- De som roper høyest og de som aldri sier noen ting
- Er noen stemmer «viktigere» enn andre?
- Deltakelse i enkeltsaker uten helhetsperspektivet
- Ting tar tid – innbyggerne er utålmodige
- Innbyggerne mener, dere beslutter

23

27

Pause

Prosess med kommuneplan hos oss

9

Åpen post og veien videre

Meldt inn til åpen post

- Lovlighetskontroll
- Når møte er satt
- Permisjon – vara
- Sette saker på sakskartet
- Politisk behandling før behandling i Kommunestyret
- Kommunedirektørens utredningsplikt
- Innbyggerdeltagelse
- Spørretime
- Møteplikt

Lovlighetskontroll

23

27

Evaluering

23

27

Takk for oss

KS ønsker alle lykke
til!

